

R A D A NAYWYZSZA NARODOWA

Dopełniając obowiązku na siebie włożonego pod Artykułem 7. Aktu Powstania, następujące dla Sądów Kryminalnych każdego Woiewództwa w Koronie, iako też każdego Woiewództwa i Powiatu w Litwie przepisuie Prawidła. 1mo Co do Składu Sądów Kryminalnych. 2do Co do Spraw Sądom Kryminalnym Woiewódzkim i Powiatowym należących. 3^{tio} Co do Kar Zbrodniom wymierzać się mających. 4to Co do postępowania w Sądzie czyli Proceście Spraw Kryminalnych.

A R T Y K U Ł I.

Skład Sądów Kryminalnych.

- 1mo Sąd Kryminalny jeden będzie na całe Woiewództwo w Koronie, w Litwie zaś w każdym Woiewództwie i Powiecie. Sąd ten zasiadać będzie w stołecznym Mieście swego Woiewództwa lub Powiatu.
- 2do Sąd Kryminalny składać się będzie z 12 Sędziów, których Rada Narodowa podług Punktu osmego w Akcie Powstania wyznaczy.
- 3^{tio} Komplet naymniey z Osób 7. składać się ma. Starszy Wiekiem przydować będzie.
- 4to Sąd iednego z Grona swego do utrzymywania Sentencyonarza iednomyślnością albo większością głosów obierze, tudzież Pisarza Sądu swego i Regenta iednomyślnością albo większością głosów wyznaczy, i od nich Przyśięgę odbierze.
- 5to Sessye mają być codziennie wyjąwszy Niedziele i Święta. Zaczynać się mają od 8mej godziny zrana, trwać do rólzey zpołudnia. O potrzebie popołudniowych Sessyi, kiedyby bydź miały, sam Sąd decydować będzie.

A R T Y K U Ł II.

Co do Spraw Sądów Kryminalnym Woiewódzkim lub Powiatowym należących.

- 1mo Do Sądów Kryminalnych Woiewódzkich lub Powiatowych, należeć będą Sprawy, w których idzie o poznanie i ukaranie zbrodni przeciwko Powstaniu Narodowemu popełnionej. Termin Normalny powstania Narodowego brać się powinien od momentu powstania, każdego w szczególności Woiewództwa lub Powiatu. Zbrodnie przeciwko Powstaniu Narodowemu są. 1mo Oporne nieposłuszeństwo rozkazom Naczelnika, lub Magistratur w Akcie Powstania ustanowionych. Która to zbrodnia w wielkości swojej tym iest cięższa i za cięższą brana bydź powinna, im pewniejszy i bliższy dla całego Narodu zgubę przynosić może; tak dalece, że ważność rzeczy rozkazem zalety, iest miarą wielkości występków. 2do Burzenie spokojności publiczney przez poburzenie Ludu we Wsiach i Miastach do buntu, do wewnętrznego niepokoju, Pismem, publicznym mówieniem, albo skrytym poduszczaniem. 3^{tio} Buntowanie Woyska i namawianie Go iakiemikolwiek sposobami, do nieśluchania Komendy Woyskowej, lub Ordynansów i rozkazów naywyższego Rządu. 4to Zabieranie Dochodów publicznych. 5to Usunięcie się od obrony Kraiu lub usuwanie drugich; co iest ułciem Siły Narodowej i zmniejszeniem mocy do oparcia się nieprzyaciolom, od każdego Obywatela Narodowi świętobliwie winny.
- 2do Do Sądów Kryminalnych Woiewódzkich, lub Powiatowych należą występkі czyli zbrodnie zdrady Publicznej, iakie są następujące: 1mo Wprowadzenie nieprzyaciela do własnej Ojczyzny. 2do Branie od niego Pensyi, stwierdzone danym od oskarżonego Rewersem, lub iego wyznaniem, lub świadectwem oczywistym Inkwizycyą popartym. 3^{tio} Rozdawanie Pieniędzy od nieprzyaciela wziętych osobom na urzędach, lub funkcyach krajowych znajdującym się. 4to Szpiegowanie, korespondencye i zmoWy na Ojczyznę z nieprzyacielem, donoszenie mu o mocy, lub słabości sił narodowych, werbowanie dla niego, i dostawianie mu broni. W tych wszystkich zbrodniach pilną mieć uwagę należy, kto herłtem i dowodcą, a kto iest użytym przez herłta narzędziem. Pierwlych kara powinna być przedszą i daleko cięższą.

3^{io} Do Sądów Kryminalnych Wojewódzkich lub Powiatowych należą. 1mo Sprawy uczynionego gwałtu osobom przez dobrowolne i rozmyślne komu odjęcie życia. 2do Targnięcie się na cudzą wolność. 3^{io} Gwałtowne odebranie majątku. 4to Kradzież. 5to Sprawy Kryminalne, które ostatnim Prawem Seymu Konstytucyjnego oddane zostały Sdom Ziemiańskim, i Appellacyinym wydziałowym Miejskim.

A R T Y K U Ł III.

Co do Kar Zbrodniom wymierzać się mających.

- 1mo Zbrodnie przeciwko Powstaniu Narodowemu przez bunt własny, albo przez burzowanie drugich; Zbrodnie przeciwko Narodowi zdrady publiczney przez wprowadzenie nieprzyjaciela do Kraiu, szpiegowanie, korespondencye, zmowy na Oyczyznę z nieprzyjacielem, Werbowanie dla niego, i dostarczanie mu broni; zbrodnie uczynionego Gwałtu osobie przez dobrowolne i rozmyślne odjęcie życia; karze śmierci podpadać będą, która nawięcey rzucić powinna postrachu, a zatem powinna być zawsze karą publiczną: spełnioną iednak prostym odjęciem życia bez żadney męczarni na winowaycy.
- 2do Zbrodnie opornego nieposłuszeństwa rozkazom Naczelnika i Narodowych Magistratur, iako większą lub mnieyszą Oyczyznę przynoszące szkodę, tak też kara dla nich równie stopniowaną być powinna, a zatem téy zbrodni podług iéy wielkości kara więzienia, pozbawienia Obywatelstwa, odsądzenia od urzędu, wymierzana być powinna. Każda z tych kar zwolnioną, lub sężoną być może, przez przedłużenie lub skrócenie czasu, przez utracenie wżytkich Prerogatyw Obywatelstwa, albo ich części, przez przydanie Infamii, i sfracenie części majątku. &c.
- 3^{io} Złączenie gwałtu z opornym nieposłuszeństwem, utraceniem Wolności na zawsze karane być ma, a nawet i karze śmierci podlegać może.
- 4to Branie Pensyi od obcych, przekupywanie osób na Urzędach będących, wygnaniem z Kraiu, konfiskatą majątku, odsądzeniem *ab omni Activitate*, i od możności posiadania iakiegokolwiek urzędu, na zawsze ukarane być powinny.
- 5to W czasie zaś powstania Narodowego i Woyny z nieprzyjaciółami, branie od nich pod iakimkolwiek pozorem Pienędzy, śmiercią ukarane być powinno.
- 6to Zabieranie Dochodów Publicznych, karze wiecznego więzienia, Infamii, nagrodzenia z majątku wdwoynasób szkody Skarbowi, podpadać będzie.
- 7mo Usunięcie się od Obrony Kraiu, lub usuwanie drugich, Sekwestracją majątku, a za powtorzonym nieposłuszeństwem na zawołanie Rządu, zabronieniem na zawsze powrotu do Oyczyzny, z odpadnięciem własnego Prawa do majątku, ukarane być powinno.
- 8^{co} Zbrodnie gwałtu przeciwko Wolności osobistey, więzieniem Publicznym; zbrodnie przez gwałtowne majątku wydarcie, więzieniem publicznym i nadgródzeniem szkody, kradzież więzieniem Publicznym i pracą z przeznaczeniem czasu i gatunku pracy, karanemi być mają.

A R T Y K U Ł IV.

O postępowaniu w Sądzie, czyli Proceście Spraw Kryminalnych.

- 1mo Sprawy do tego Sądu nie mogą być inne wprowadzane, tylko o zbrodnie które w niniejszey Organizacyi są wyrażone, kiedy albo delacya do Sądu przez podającego ją Obywatela na piśmie jest podana, i podpisana, albo kiedy od wydziału bezpieczeństwa dostarczone są Sadowi Kryminalnemu dowody na piśmie. Na ten czas Sąd rozkaże oskarżycielom Publicznym, aby od nich podpisany Pozew oskarżonemu, jeżeli jest w miejscu przytomny, albo już areztowany, natychmiast był oddany, i Sprawa we trzy dni do Sądu wprowadzona być powinna. Jeżeli zaś osoba nie jest przytomna, tedy w miarę oddalenia iéy od miejsca, Pozwy Edyktalne po rogach Miasta przybite, i w Gazetach ogłoszone, z terminem naydaley trzech Miesięcy powinny być wydane. W takowych wżytkich Sprawach oskarżyciele Publiczni, jeżeli nie będzie Delatora, sami, jeżeli będzie Delator, wraz z nim czynić powinni, i Delator od skargi bez ściągnięcia na siebie kary odstępować nie może. Delacye Zony przeciwko Mężowi, dzieci przeciwko Rodzicom, przyjmowane być nie mogą.

- 2do W Sprawach przeciwko Powstaniu Narodowemu, zdrady publicznej, w Sprawach zabójstwa i kradzieży, osoba oskarżona z aresztu przez Wydział bezpieczeństwa, albo przez Sąd Kryminalny nakazanego, odpowiadać będzie. Który to areszt nie będąc karą, ale frzodkiem sprawiedliwości, powinien być różnym od więzienia Publicznego, tak iżby w nim więźniowie żadnej niepotrzebnej niedoznawali przykrości i niewygody.
- 3to W przypadku fałszywéj Delacyi, Delator w proporcją wielkości zbrodni zadanej, dłuższym albo krótszym więzieniem Publicznym, naymniey do dwóch Niedziel, a naywięcéj do pół Roku karanym być powinien.
- 4to Pozew ma być w słowach iasných, wyrażać rzecz dokładnie, kto, kogo, o jaki występki, na skazanie jakiej kary, i na jaki termin pozywa.
- 5to Sąd obwinionemu wyznaczy ku obronie i pomocy obrońcę, z poczcliwości i biegłości w Prawie znanego, od obwinionego wybranego, albo przynaymniey nieexcy-powanego, a obwinionemu samemu w swojej sprawie stawać, do obrony swego obrońcy przymawiać się, nigdy wzbronionym być niema.
- 6to Z przyczyny iednej tylko obwinionego choroby, świadectwem zaprzyśięgłego Doktora stwierdzonej, termin stawiania może być przedłużony, inaczej na terminie w Pozwie wyznaczonym, sprawa w Sądzie popierana być powinna. W sprawach zaocznych Dekret niewzrzuconą moc i wykonanie mieć będzie, zawsze iednak Inkwizycją z Świadków poprzedzoną i dowodami na Piśmie popartą.
- 7to Od zaczęcia Sprawy aż do iey konca całe postępowanie Sądu Kryminalnego iawnie, i w przytomności arbitrów być powinno, oprócz Indagacyi, Inkwizycyi i namów, o których niżej.
- 8to Wszystkie Akcesoria jakie tylko w przypadléj sprawie mogą mieć miejsce, strony obydwie przedłożyć naprzód powinny Sądowi. Sąd wszystkie w całkowitym obięciu wzięwszy na namowę, osobno na każde wotując wniesienie, za iednym i pierwszym ułatwi ustępem.
- 9to Im większy jest występki, im przykładnieyszą ściągą karę, tym dowody przekonania winowaycy powinny być oczywistsze.
- 10to Indagacya dobrowolna z oskarżonego, równie jak Inkwizycya, czyli sposób dochodzenia, jeżeli oskarżony winny jest występkowi albo nie? słuchana będzie przed tym całym Sędem, który Wyrok na oskarżonego wydawać będzie.
- 11to Punkta do Indagacyi, czyli dobrowolnego wyznania, zgodne być powinny z Propozycją w terminie wyrażoną i z dowodami, na Piśmie znajdującemi się; Punkta do Inkwizycyi stosowne do Punktów Indagacyi i do samegoż dobrowolnego zeznania.
- 12to Świadkowie przed zeznaniem świadectw przyśiędź powinni, że Prawdy nie żatają, i samą Prawdę zeznają; Skarżący, że Świadków nieprzekupił. Z oskarżonego w żadnym przypadku Przyśięga wyciąganą być niepowinna. Przyznanie Świadków przed słuchaniem świadectw być powinno. Każdy Człowiek mający zupełne zmyśły, i o żadną nienotowany zbrodnią, może być świadkiem, byleby nie miał żadnego współnictwa w występkowi, o który rzecz idzie.
- 13to Punkta do Inkwizycyi powinny być obwinionemu komunikowane, i uwagi względem nich od niegoż słuchane; po wysłuchanych Inkwizycyach każdy Punkt zeznania drugi raz głośno ma być przeczytany, ażeby myłki w zapisaniu nie było. Jeżeliby się jaka przeciwność w zeznaniach znajdowała, konfrontacya świadków przed tymże Sędem ma nastąpić. Punkta zeznań świadków te, które obwinionego przekonują, powinny być obwinionemu komunikowane, i jeżeliby żądał konfrontacyi ze świadkami, ta mu odmowioną być niepowinna.
- 14to Po wysłuchanéj Inkwizycyi Sąd przystąpi do ostatniego wyroku, w którym ma uznać: albo że obwiniony zupełnie jest niewinny, albo że obwinionemu występki nie jest dowiedziony, albo że obwinionemu zadany występki zupełnie jest dowiedziony. W pierwszym przypadku Sąd ma ogłosić zupełną wolność, niewinność, i nieskazony honor obwinionego, a na Delatora jeżeliby się w téj Sprawie znajdował, wskazać karę wzwyż przepisaną. W drugim przypadku Sąd obwinionego wolnym od kary ma uznać, równie iako i Delatora. W trzecim przypadku, Sąd obwinionego winnym uzna, i kary nań przepisane wskazać.

15to Ostateczney rozpoczęty namowy Sąd nigdy przerywać niema, i wszyscy Sędziowie Kryminalni do końca ostateczney decyzji, zapisania onę w Sentencyonarz, i ogłoszenia Sentencyi, przytomni być mają. Po takowym ogłoszeniu żadna strona nie więcej do Sądu wnosić, ani przymawiać się nie może. Dekret zaś stosowny do Sentencyi ma być krótki, jasny, obejmujący dowody występku i odwody, dokładnie pisany i w przeciągu trzech naydaley dni, po ogłoszoney Sentencyi ma być publikowany.

16to Sąd nikogo winnym uznawać, i na kary wskazywać nie ma, na fundamencie *prezumpcyi*. Lecz imo Ten ma być za winnego uznany, którego występki pewnymi oczywistymi dowodami jest dowiedziony. 2do Na taką winowayca skazany powinien być karę, iaka występki jest wyznaczona. Dowody pewne i oczywiste są te: imo Swiadeństwo dwóch przynajmniej oczywistych Swiadków zgodzie, względem iednę okoliczności zeznających. 2do Pisma Autentyczne iasnie i niewątpliwie rzecz, o którą idzie okazujące. 3to Dobrowolne, rozmysłne i stałe wyznanie oskarżonego.

17mo W każdym przypadku prawdziwéy wątpliwości, tak względem Prawa, iako i względem dowodów popełnionego występku, Sąd Kryminalny nie przeciwko obwinionemu, lecz na stronę obwinionego w wyrokach swoich wątpliwość rozwiązywać będzie.

18^{co} Wyroki Sądów większością głosów zapadać będą. W przypadku równości kresek, Sprawa ma być do Sądu naywyższego Kryminalnego odesłana, z wyrażeniem zdań Sędziów, za którą Propozycją który z nich był, i z podpisami onychże.

19no Exekucya Dekretu do Wydziału bezpieczeństwa i sprawiedliwości należeć ma.

20mo Dekreta zaoczne powinny być publikowane, i w wyrokach swoich przez urzędy do tego wyznaczone, co do konfiskat majątków Dóbr, przywiedzione.

21mo Kary dotyczyć powinny tylko obwinionego, a zatym czci i honorowi Dzieci i krewnych bynajmniej nie szkodzić. Ktoby im je wyrzucał, kryminalnie sądzony być powinien.

22do W konfiskatach majątku, Prawa Zeńskie, Dziecinne z Zeńskich wypływające, wypłata służącym i długi kredytorom zastrzeżone w bezpieczeństwie swoim być powinny. I te obadwa punkta w Dekretach umieszczane być mają.

23^{io} Przyśiega dla Sędziów Kryminalnych: „Ja NN. Przyśiegam Panu Bogu w „Trójcy Świętęj Jedynemu, że Nominowanym będąc do Sądów Kryminalnych, „Sprawy przedemnie przychodzące, podług Prawa, Sprawiedliwości i Dowodów „sądzić będę. Żadnemi względami przyjaźni, lub nienawiścią uwodzić się nie „będę, na przyjaciela, bogatego lub ubogiego żadnego względu mieć nie będę. „Darów żadnych i obietnic nie przyjmę. Indagacye i Inkwizycye wszelkie, „wiernie i sprawiedliwie notować będę. Tak mi Panie Boże dopomóż, i nie- „winna męka Syna Jego.”

Sędziowie! oto Prawidła wyczerpnięte z Praw Przyrodzenia i społeczności, które Wazemu urzędowaniu przepisuje Rada Narodowa. Wazym rekom oddany jest Miecz Sprawiedliwości, którym karać zbrodnią powinniście. Używajcie go na ocalenie Rzeczypospolitey. Niechay w Was widzi postrach występku: lecz razem niech niewinność skuteczną znajduje opiekę. Mieście zawsze przed oczyma Boga i Ojczyznę, a nigdy ani pobbążaniem, ani zbytnią surowością nie zgrzeszycie. Dan w Warszawie na Seji Rady Narodowej. Dnia 3. Czerwca 1794 Roku.

X. Hugo KOLLATAR
Prezyluujący.

Tomasz Czech Rady Naywyż-
szej Narodowej Sekretarz,

Organizacya Sądów Kryminalnych w Woiewództwach w Koronie, tudzież w Wo-
iewództwach i Powiatach w Litwie.

K 94/4250
266 60

B.S.

St 1561

Kupiono od p. G. Kuzmickiego, Rybnik